

Turvallisuutta yhteistyöllä – kaupallisen lentotoiminnan turvallisuustoimenpiteet

Kuva: Shutterstock

Suomen ilmailun turvallisuussuunnitelma 2024 (FPAS) julkaistiin 9.4.2024.

Turvallisuussuunnitelma päivitetään vuosittain. Se sisältää keskeiset toimenpiteet, joilla vahvistamme Suomen ilmailujärjestelmän suorituskykyä ja kestävyyttä kaiken tyyppisiä toimintaympäristön muutoksia vastaan ja tuemme Suomen ilmailuun kohdistuvien riskien hallintaa.

Tällä tiedotteella kerrotaan FPASin keskeisistä kaupallisen lentotoiminnan turvallisuustoimenpiteistä ja yhteistyöstä turvallisuuden edistämiseksi. Toimenpiteiden taustalla on mm. kansallinen kaupallisen lentotoiminnan (CAT OPS, lentokoneet) riskikuvatyo, jota tehdään yhteistyössä toimijoiden kanssa. Ole mukana vaikuttamassa kansalliseen turvallisuustyöhön ja hyödynnä sen tuloksia omassa toiminnassasi.

Tutustu Suomen ilmailun turvallisuusohjelmaan, -suunnitelmaan ja suorituskykymittaristoon Traficom sivuilla (*hakusana FASP*) www.trafficom.fi/fi/liikenne/ilmailu/suomen-ilmailun-turvallisuusohjelma.

FPAS 2024 -toimenpiteet kaupallisen lentotoiminnan organisaatioille (AOC)

Erityisesti AOC-organisaatioita (lentokoneet) koskevat toimenpiteet (otsikkolistaus, kts. toimenpiteiden tarkempi sisältö turvallisuussuunnitelmasta):

- OPER.LOC.001.1, Hallinnan menetys lennolla (LOC-I)
- OPER.RE.002.1, Kiirotieltä suistuminen (RE)
- OPER.RWY.003.1, Paikalliset kiirotieturvallisuustiimit (LRST)
- OPER.RI.004.1, Kiirotiepoikkeamat (RI)

- OPER.MAC.005.1, Ilmassa tapahtuvat ilma-alusten yhteentörmäykset (MAC)
- OPER.CFIT.006.1, Ohjattavissa olevan ilma-aluksen törmäys maastoon (CFIT)
- OPER.FIRE.007.1, Tulipalot, savu- ja muut kaasut ilma-aluksissa
- OPER.GCOL.008.1, Yhteentörmäykset rullattaessa kiitotielle tai kiitotieltä (GCOL)
- SYS.CAT.001, Kaupallisen lentotoiminnan turvallisuus
- SYS.CAT.002.1, Kansallinen FDM-foorummi (FDM- tietoja tuottavat operaattorit)
- SYS.GH.001, Maahuolinnan turvallisuus

Lisäksi AOC-organisaatioita (lentokoneet) koskevat myös Traficom ja kaikkien toimijoiden vastuulla olevat ao. toimenpiteet (otsikkolistaus, kts. toimenpiteiden tarkempi sisältö turvallisuussuunnitelmasta):

- SYS.001.1, Suomen ilmailun turvallisuusohjelma
- SYS.002.1, Suomen ilmailun turvallisuussuunnitelma
- SYS.003.1, Suomen ilmailun turvallisuuden suorituskykytavoitteet ja -mittarit
- SYS.004.1, Suomen ilmailun riskienhallinta
- SYS.005.4, Turvallisuustutkintaviranomaisten suositusten huomioiminen
- UUSI TOIMENPIDE: SYS.006.2, Poikkeamaraportoinnin laadun parantaminen
- SYS.007.2, Muutoksenhallinta osana turvallisuudenhallintaa
- SYS.007.3, Uudet liiketoimintamallit
- SYS.008.1, Ilmailun kyberturvallisuus

AOC-organisaatioiden on käsiteltävä heidän vastuulleen osoitetut FPAS-toimenpiteet ja toteutettava ne tarvittavilta osin.

Miten organisaation pitäisi käsitellä FPAS-toimenpiteet?

Riskienhallinnan näkökulmasta toimijan on tunnistettava toimintansa turvallisuuteen liittyvät uhat ja hallittava niihin liittyviä riskejä. Riskienhallinta on osa organisaatioiden turvallisuudenhallintajärjestelmää. Kansallisen tason toimenpiteet tukevat organisaation omaa riskienhallintaa. Monet FPAS-toimenpiteistä ovat monivuotisia, koska etenkin järjestelmätason uhkiin liittyvien suojausten parantaminen on pitkäjänteistä työtä.

FPAS-toimenpiteissä esiin nousseiden uhkien osalta vastuullisen johdon tulee varmistua siitä, että:

- jos uhka löytyy jo organisaation uhka/riskirekisteristä, sen käsittely sekä päätökset tarvittavista toimenpiteistä ja vaikutusten seurannasta ovat ajan tasalla. Jos kyse on operatiivisesta uhasta kuten esimerkiksi hallinnan menetys ilmassa tai järjestelmätason asiasta, kuten väsymyksenhallintaan liittyvät uhat on varmistettava, että asiaan liittyvät riskit ovat organisaation toiminnassa hallinnassa. On myös tiedostettava miksi; mikä organisaation toiminta tai muut suojaukset pitävät riskit hallinnassa.
- Jos FPAS-toimenpiteessä on uhkia, joita toimija ei ole aiemmin tunnistanut, on arvioitava, liittyvätkö uhat organisaation omaan toimintaan. Jos liittyvät, organisaation tulee käsitellä ne omassa riskienhallintaprosessissaan vastaavasti, kuin se käsittelee itse tunnistamansa uhat.
- Riskienhallintaan kuuluu, että organisaatio on ottanut kantaa siihen, ovatko sekä FPASin kautta tuleviin, että itse tunnistettuihin toimijaa koskeviin uhkiin liittyvät riskit hallinnassa organisaation toiminnassa. Organisaation on dokumentoitava perustelut (evidence of risk controls). Jos jokin AOC-toimijoita FPASissa koskeva toimenpide tai siinä mainittu uhka ei koske kyseisen organisaation toimintaa, on myös dokumentoitava sille perustelut.

Yksi tärkeä turvallisuudenhallintajärjestelmän tietolähde on organisaatioiden oma poikkeamaraportointi. Jokaiselle organisaatiolle tapahtuu kuitenkin vain rajallinen määrä satunnaisia poikkeamia. Kaikille organisaatioille on tärkeää etsiä hyödyllistä lisätietoa myös muista tietolähteistä. Kansallisen riskikuvatyön tulokset ja FPAS-toimenpiteet ovat myös organisaatioiden työn tukemista. Niiden avulla **kootaan**

kansallisella tasolla tärkeää turvallisuustietoa yhteen ja jaetaan sitä kaikkien toimijoiden hyödynnettäväksi.

On hyvä muistaa, että FPAS-toimenpiteeseen nostetut uhat koetaan kansallisella tasolla tärkeiksi; haluamme varmistaa, että kaikilla AOC-toimijoilla niihin liittyvät riskit ovat hallinnassa. Toimenpiteillä ei oteta kantaa yksittäisen organisaation riskitasoon tai suoriutumiseen. Yksittäinen toimija voi suhtautua uhkiiin ns. muistilistan tavoin ja varmistaa, että omassa organisaatiossa ko. asiat ovat kunnossa.

Mikä on kansallinen riskikuva ja mitä hyötyä siitä on?

Kansallisen riskikuvan tavoitteista ja ylläpidosta kerrotaan tarkemmin *Suomen ilmailun turvallisuusohjelma FASPin luvussa 2.6. (FASP versio 8.0 on julkaistu 4.10.2022)*. Pähkinänkuoressa se tarkoittaa Suomessa kaupallisen lentotoiminnan osalta sitä, että riskikuvatyössä pyrimme tunnistamaan **keskeiset kaupallisen lentotoiminnan uhat, myös ennakoiden tulevia muutoksia**. Sen jälkeen **arvioimme uhkiiin liittyvän riskitason**. Lopputuloksena sekä viranomaisen että kaupallisen lentotoiminnan organisaatiot saavat **tietoa oman riskiperusteisen turvallisuustyönsä ja turvallisuutta parantavien toimenpiteidensä pohjaksi**. Keskeisten uhkien ja riskitason lisäksi saamme tietoa siitä, mitkä asiat Suomessa ovat hyvällä tasolla. Tämä on tärkeää, jotta voimme jatkaa hyvää **työtä vahvuuksien ylläpitämiseksi**. Työn tuloksia hyödynnetään päivittäisessä työssä. Vuositasolla tulokset vaikuttavat turvallisuussuunnitelman toimenpiteisiin.

Kaupallisen lentotoiminnan riskikuvatyötä tehdään yhteistyössä toimijoiden kanssa. Ole jatkossa mukana vaikuttamassa kansalliseen turvallisuustyöhön ja hyödynnä sen tuloksia omassa toiminnassasi.

Esimerkkinä FPAS-toimenpide SYS.CAT.001, Kaupallisen lentotoiminnan turvallisuus

Kaupallisen ilmakuljetuksen (AOC) osa-alueen kansallisen riskikuvan FPASiin nostettavat **operatiivisen tason skenaariot** ovat matkustamossa tai ruumassa olevat litiumakut, lentäjien väsymyksestä johtuvat virheet ja lisääntynyt matkustajien häiriökäyttäytyminen.

Järjestelmätason skenaarioita ovat koulutusten vähentäminen, joka saattaa johtaa riittämättömään osaamistasoon, alihankkijoiden käytön ja ketjutuksien lisääntyminen, puutteet organisaation vastuuhenkilöiden osaamisessa ja muutoksenhallinnan oikea-aikaisuus sekä vaikutus päätöksentekoon.

Toimenpide:

Kaupallisen ilmakuljetuksen **organisaatioiden on käsiteltävä osana turvallisuudenhallintaansa** yllä luetellut kansallisella tasolla tunnistetut skenaariot ja itse tunnistamansa uhat oman toimintansa osalta, määritettävä hyväksyttävä turvallisuustaso sekä tehtävä tarvittaessa toimenpiteitä riskien pienentämiseksi hyväksyttävälle tasolle.

Traficom sisällyttää skenaariot osaksi organisaatioiden riskiperusteista valvontaa. Organisaatioiden valvonnassa varmistutaan organisaatioiden kyvystä sopeuttaa toimintaansa ja hallita toimintansa riskitasoa vallitsevissa olosuhteissa sekä toteuttaa mahdolliset muutokset muutoksenhallinnan ja riskienhallinnan prosesseja aidosti ja tehokkaasti hyödyntäen.

(Huom: Muutoksenhallinnan puutteisiin liittyy lisäksi kaikkia ilmailun SMS-vaatimuksen alaisia organisaatioita velvoittava, järjestelmätason toimenpide SYS.007.2, Muutoksenhallinta osana turvallisuudenhallintaa.)

Toimenpiteen tavoite:

Toteuttaa Suomen ilmailun riskienhallintaa kaupallisen ilmakuljetuksen osa-alueella varmistamalla yllä kuvattuun uhkaskenaarioon liittyvien riskien pysyminen hyväksyttävällä tasolla.

Toteutuksen vastuutaho:

AOC-operaattorit (lentokoneet ja kuumailmapallotoiminta)
Traficom

Aikataulu ja lopputuote

2023-2025. Yllä kuvattu toimenpide on käsitelty kaupallisen lentotoiminnan organisaatioiden turvallisuudenhallinnassa ja tulokset käsitelty Traficomien valvonnan yhteydessä.

Toteutuksen tilanne

Toteutus käynnissä.

Mistä löytyy lisätietoa - Alla olevilta sivuilta löydät ohje- ja muuta materiaalia:

- Traficomien sivuilta www.traficom.fi:
  - [FASP-asiat sivulta Suomen ilmailun turvallisuusohjelma, -suunnitelma ja suorituskykykymittarit](#)
  - [Lentoyhtiöille-sivut](#)
  - [Ilmailun ammattilaisille-sivut](#)
  - [Traficomien Lentoturvaluusuilmoitussivut \(onnettomuudet, vaaratilanteet ja poikkeamat\)](#)
  - [Ilmailun pääsivu](#)
  - [Ilmailun kyberturvaluusu](#)
  - Suomen ilmailun turvallisuustilanne: <https://tieto.traficom.fi/fi>
  - [Ilmailun turvallisuustietoa kootusti](#)
  - [Ilmailun turvallisuustiedotteet](#)
  - [Ilmailun uutiskirjeet](#)
  - [Turvaluusuuskulttuuri SMS-työn osana – mitä se on? Traficomien webinaari ilmailun organisaatioille ja ammattilaisille](#)
  - [Turvaluusuuskulttuuri ja muut kulttuuriset elementit ilmailun arjessa](#)
- EASAn sivuilta:
  - [EASAn turvallisuuden edistämisen \(safety promotion\) sivut](#)
  - [EASAn Air Operations-sivu](#)
  - [EASA Community Network-sivu](#)
- EASAn ajankohtaiset tiedotteet conflict zone-asioista ja muusta ohjeistuksesta
  - [Conflict Zone Information Bulletin \(CZIP's\)-sivu](#)
  - [European Information Sharing and Cooperation Platform on Conflict Zones-sivu](#)
- [Skybrary](#)